
ჯერ აფხაზეთის სტატუსი უნდა განვსაზღვროთ, შემდეგ კი ლტოლვილების დაბრუნებაზე ვიფიქროთ

მიმდინარე წლის 14 აგვისტოს სრულდება ხუთი წელი ქართულ-აფხაზური ომის დაწყებიდან. ფართომასშტაბიანი შეიარაღებული ბრძოლა აღარ წარმოებს, მაგრამ არც მშვიდობაა დამყარებული. მატულობს კონფლიქტის მსხვერპლთა რიცხვი, გაურკვეველია ასობით ათასი ადამიანის მომავალი, რომლებსაც დღეს არ შეუძლიათ დამშვიდებით ცხოვრება, შრომა, შვილების გაზრდა. სამშვიდობო პროცესი ჩიხშია შესული. პერსპექტივა ძნელი გამოსაცნობი არ არის: ან უსასრულოდ გაგრძელდება ასეთი შედარებითი "ცივი ომი", ან მოხდება ახალი, უფრო სისხლიანი შეტაკება.

რუსეთის იმედზე ყოფნამ, როგორც მოსალოდნელი იყო, შედეგი არ გამოიღო. ასევე საფუძველს მოკლებულია იმედის დამყარება მხოლოდ გაეროზე, ეუთოზე, "მეგობარ სახელმწიფოებზე" და კიდევ რომელიმე სხვა გარეშე ძალაზე. ბოლო წლების გამოცდილება მხოლოდ ერთს გვკარნახობს: ქართულ-აფხაზური პრობლემა ქართველებმა და აფხაზებმა უნდა მოვაგვაროთ. ნებისმიერი სხვა კუთილისმყოფელი ქვეყნის როლი მხოლოდ მეორეხარისხოვანი შეიძლება იყოს.

პრობლემა კი მეტად გართულებულია. დაიღვარა ზღვა სისხლი. დაპირისპირებულ მხარეთა პოზიციები საკმაოდ პოლარულია და ნინაალმდეგობრივი – ტერიტორიული მთლიანობა ან დამოუკიდებლობა. ამ პრობლემას სამხედრო გადაწყვეტა არა აქვს. არსებული ძალებით ვერც ერთი მხარე ვერ მიაღწევს ომში გადამწყვეტ გამარჯვებას, რათა დამარცხებულ მონინაალმდეგეს თავისი პირობები უკარნახოს. ომის განახლება მოიტანს არა მარტო ახალ მსხვერპლსა და ნგრევას, რომლის შედეგებს მთელი საქართველო შეიგრძნობს, არამედ ორ ხალხს შორის უფრო გააღრმავებს ურთიერთუნდობლობას, განამტკიცებს შტრის ხატს, გაზრდის სიძულვილით შეპყრობილ ადამიანთა რიცხვს, რაც, საბოლოო ჯამში, კიდევ უფრო გააქნელებს შემდგომში კონსენსუსის მიღწევას.

მაშ, რა გამოსავალი შეიძლება მოიძებნოს შექმნილი სიტუაციიდან, თუკი აფხაზ ხალხს არ აკმაყოფილებს ავტონომია, ხოლო ქართველებს არ შეუძლიათ შეეღიონ ტერიტორიულ მთლიანობას, ანუ როგორ შევუთავსოთ ერთმანეთს აფხაზეთის სახელმწიფოებრიობა და ერთიანი სახელმწიფო სივრცე?

რომ არ ყოფილიყო 1992-1993 წლების სასტიკი ომი, დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ შესაძლებელი იქნებოდა საქართველოს სახელმწიფოს შემადგენლობაში აფხაზეთის სტატუსის განსაზღვრა. მაგრამ დღეს შექმნილი ვითარება მოითხოვს ქართველ-აფხაზთა თანაარსებობის ახალი ფორმების ძიებას. აქედან გამომდინარე, ჩვენის აზრით, სავსებით მისაღებია სახელშეკრულებო ურთიერთობის დამყარება აფხაზეთთან, თუკი ეს ურთიერთობა უზრუნველყოფს: მშვიდობას აფხაზეთში; აფხაზთა და ქართველთა საბოლოო შერიგებას; აფხაზების, ქართველებისა და აფხაზეთის ბინადარი ყველა ხალხის სამართლებრივ და რეალურ დაცულობას; აფხაზეთის ყველა მცხოვრების ეროვნული და პიროვნული ღირსების ხელშეუხებლობას; აფხაზეთის ყოველმხრივი განვითარებისათვის საჭირო პოლიტიკურ და ეკონომიკურ საფუძვლებს, ანუ ყველაფერი ეს რომ შევაჯამოთ – ნორმალურ ადამიანურ ცხოვრებას.

რაც შეეხება იძულებით გადაადგილებულ პირთა და ლტოლვილთა დაბრუნების პრობლემას, იგი პოლიტიკური სტატუსის კონტექსტში უნდა გადაწყდეს. პრინციპი, ჯერ ლტოლვილთა უპირობო დაბრუნება, შემდეგ კი სტატუსის დადგენა – არარეალურია. ცივი ომის პირობებში მოსახლეობის მასობრივი დაბრუნება ვერ მოხდება და კიდევაც რომ იყოს ამის საშუალება, სად ვაგზავნიტ ხალხს? შესაძლო სამხედრო მოქმედებების ზონაში? პოლიტიკური სტატუსის გაურკვეველობა ხომ ყოველთვის შეიცავს ომის განახლების საშიშროებას.

ამრიგად, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ დროა დაიწყოს პირდაპირი ქართულ-აფხაზური დიალოგი საერთო პოლიტიკური, ეკონომიკური და საინფორმაციო სივრცის ჩამოყალიბების საკითხზე, შექმნილი რეალობის გათვალისწინებით. ამასთან, ჩვენი აზრით, ქართულმა მხარემ თავისი კეთილი ნების დასტურად დსთ-ის ქვეყნებს უნდა მოსთხოვოს აფხაზეთის მოსახლეობისათვის ეკონომიკური ბლოკადის მოხსნა. მსოფლიო გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ მსგავსი ზომები ნაკლებად ეფექტურია, თუ აღარაფერს ვიტყვით მათ მორალურ მხარეზე. როგორც ცნობილია, ბლოკადის სიმძიმე პირველ რიგში აწვება მოსახლეობის სოციალურად ყველაზე დაუცველ ნაწილს. ბლოკადა იწვევს მხოლოდ პოლიტიკური აზრის რადიკალიზაციასა და მტრის ხატის განმტკიცებას იზოლირებულ საზოგადოებაში, რაც სამშვიდობო პროცესისათვის მხოლოდ ხელის შემშლელია.

და ბოლოს: აუცილებელია, მიეცეს აფხაზეთის ტრაგედიას ზნეობრივი შეფასება, ურომლისოდაც ვერავითარ შინაგან განწმენდასა და წინსვლას ვერ შევძლებთ და, მაშასადამე, ვერ მოვიპოვებთ

ჩვენი მომავლის აშენებისთვის საჭირო სულიერ ძალებს.

პრობლემის გადაჭრის ზემოხსენებული ვარიანტი მყარ საფუძველს შეუქმნის აფხაზეთის საკითხის მშვიდობიან გადაწყვეტას, რაც უმნიშვნელოვანესი წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება კავკასიის ინტეგრაციის გზაზე.

აბრამიშვილი თამარ – ქალთა განათლებისა და ინფორმაციის საერთაშორისო ცენტრის კოორდინატორი; *აბრამიშვილი ანა* – კავკასიის ხალხთა სოლიდარობის ფინდის პრეზიდენტი; *ანჩაბაძე გიორგი* – ისტორიულ მეცნიერებათა დოქტორი; *ასანიშვილი ლეილა* – კავკასიის ხელოვანთა გილდიის კოორდინატორი; *აზიკური ნანუელი* – ეთნოგრაფი; *ბადრიძე დავით* – ექიმი; *ბალიშვილი ციალა* – პედაგოგი (ლტოლვილი); *ბეროშვილი მიხეილ* – მთარგმნელი; *ბუხნიკაშვილი მარიამი* – პედაგოგი; *გაბაშვილი მანანა* – ნეიროფსიქოლოგი; *გაიდაროვა მათა* – ფილოლოგი; *გელაშვილი ნაირა* – მწერალი, კავკასიური სახლის დირექტორი; *დარჯანია მანანა* – ჟურნალისტი; *ვახანია მანანა* – პედაგოგი (ლტოლვილი); *ზუკაკაშვილი პამლეტი* – გაღურვა სოლოლაკი, კურატორი; *კაჭკაჭიშვილი მანანა* – მხატვარი; *კეკელიძე მარინა* – ფილოლოგი; *კვაშილავა ირმა* – ეთნოგრაფი (ლტოლვილი); *კვარჩია-ნადირაძე ნაზი* – ინჟინერ-მშენებელი ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი; *კვიციანი ირინა* – ფიზიკოსი, სტუ-ს მეცნიერ მუშაკი; *მაგომედოვა მანაბა* – მხატვარი; *მამალაძე თენგიზი* – ბიოლოგი; *მირზიაშვილი მიხეილი* – მშვიდობის, დემოკრატიის და განვითარების ინსტიტუტი; *მონონელიძე დავით* – ფიზიკოსი; *ნადირაძე გურამი* – ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი; *ოთხოზორია გურამი* – ისტორიკოსი; *პაიჭაძე ცისანა* – მთარგმნელი; *პაპაშვილი მურმანი* – ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატი; *ყვანია ნინო* – მათემატიკოსი; *სარჯველაძე ნოდარი* – ფსიქოლოგიურ მეცნიერებათ დოქტორი; *სიხარულიძე ლეილა* – რედაქტორი; *ტაბატაძე ქეთევან* – ჟურნალისტი; *ხუციშვილი გიორგი* – კონფლიქტოლოგიის საერთაშორისო ცენტრის დირექტორი; *ჯაყელი ლია* – ფილოლოგი, მთარგმნელი; *ჭელიძე გინა* – მთარგმნელი; *ჩიქოვანი იური* – ქართული გენეალოგიური საზოგადოების თავმჯდომარე; *ნულაძე გიორგი* – ისტორიულ მეცნიერებათა დოქტორი.

პირველად დაიბეჭდა გაზეთში
"ახალი თაობა" №220, 1997 წ. 12 აგვისტო